

Oriental Journal of Education

SOCIO-POLITICAL VIEWS OF ABULKASIM FIRDAVSI

Madina Aliyevna Choriyeva

Associate Professor of the Department of Social Sciences, Ph.D

Bukhara State Medical Institute

Bukhara, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: anthropology, concept, theories, philosophy, Arab Muslim philosophy

Received: 24.12.23

Accepted: 26.12.23

Published: 28.12.23

Abstract: In this article, the author presented his research results on the function of existentialism. Existentialism has become a significant phenomenon in Western culture. This philosophy greatly influenced the work of artists Alberto Giacometti and Jackson Pollock, as well as film directors Jean-Luc Godard and Ingmar Bergman. This concept still plays a significant role in the intellectual world today.

ABULQOSIM FIRDAVSIYNING IJTIMOYIY-SIYOSIY QARASHLARI

Madina Aliyevna Choriyeva

Ijtimoiy fanlar kafedrasida dotsenti, PhD

Buxoro davlat tibbiyot instituti

Buxoro, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zi: *Existentialism, antropologiya, tushuncha, nazariyalar, falsafa, arab musulmon falsafasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada muallif ekzistensializm funktsiyasi bo'yicha o'z tadqiqot natijalarini taqdim etdi. Ekzistensializm G'arb madaniyatida muhim hodisaga aylandi. Bu falsafa rassomlar Alberto Jakometti va Jekson Pollok, shuningdek, kinorejissyorlar Jan-Lyuk Godard va Ingmar Bergman ijodiga katta ta'sir ko'rsatdi. Ushbu tushuncha bugungi kunda ham intellektual dunyoda muhim rol o'ynaydi.

СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ВОЗЗРЕНИЯ АБУЛКАСИМА ФИРДАВСИ

Мадина Алиевна Чориева

Доцент кафедры социальных наук, PhD

Бухарский государственный медицинский институт

Бухара, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: экзистенциализм, антропология, концепция, теории, философия, арабо мусульманская философия

Аннотация: В данной статье автор изложил свои результаты исследования по вопросу функции экзистенциализма. Экзистенциализм стал значимым явлением в западной культуре. Эта философия сильно повлияла на творчество художников Альберто Джакометти и Джексона Поллока, а также кинорежиссёров Жан-Люка Годара и Ингмара Бергмана. Знаковую роль в интеллектуальном мире эта концепция играет и сегодня.

KIRISH

Abulqosim Firdavsiy hijriy 319 yilda tavallud topgan. quyosh taqvimi bo'yicha (939-yil) Tus Xuroson shahrida (Eronning Mashhad shahrining hozirgi chekkasi) va hijriy 398-yilda vafot etgan. quyosh (1018) Tusning o'sha joyida. Uning qabri Mashhad yaqinida joylashgan. Nizomiy Aruziy Firdavsiyini Tus dehqonlaridan hisoblaydi. Dehqonlar haqiqiy eronliklar edi. Ular boy va boy odamlar orasidan edilar, ular Eronning o'tmishiga sodiq qolishdi. Ular Sosoniylar davri dehqonlarining merosxo'ri bo'lib, Tohiriylar va Somoniylar davrida hukmdorlar tomonidan alohida hurmatga sazovor bo'lganlar. Dehqonlar aslida qadimiy urf-odatlarining homiylari va islomgacha bo'lgan Eron va islomni bog'lovchi bo'g'in hisoblangan. Shunday qilib, Firdavsiyning oilasi bolaligida hech qanday noqulayliklarni boshdan kechirmagan va yaxshi ta'lim olgan deb taxmin qilish mumkin. "Shohnoma"dan ma'lum bo'lishicha, Firdavsiy fors dariy tilidan tashqari arab va pahlaviy tillarini ham bilgan. Shuningdek, Firdavsiy hind va yunon falsafasi bilan tanish bo'lgan deb taxmin qilinadi.

ASOSIY QISM

1. Firdavsiy davri dostonlik davri bo'lsa, undan keyin tasavvuf davri keldi. Bu ikki davr Eron xalqining zulm va zo'ravonlikka qarshi chidamliligidan dalolat edi. Firdavsiy "Shohnoma"ni yozishga kirishayotgan bir paytda fors she'riyati o'z tavalludining yuz yilligiga yaqinlashib qolgan edi.

2. Firdavsiy "Shohnoma"da jamiyatning asosiy institutlarini (podshohlik, iqtisod, oila, maorif va din) islomdan oldingi va islomiy Eron ijtimoiy va davlat tuzumining tarkibiy qismlari nuqtai nazaridan aks ettiradi. Firdavsiyning "Shohnoma"si Eron davlatidagi harbiy mag'lubiyatlar va tobora kuchayib borayotgan mafkuraviy oqimlar haqidagi hanuz tirik xotiralar kontekstida yozilgan bo'lib, bu uning jamiyat va davlat tushunchasi tabiatiga ta'sir ko'rsatgan, Eron o'zligini qaytarishning boshqa yo'li paydo bo'lganida, bu qarshilik orqali emas, balki hamkorlik orqali qo'llanilgan (Sohiliylar va Barmakiylar). Firdavsiy ertaklarni tarixiy voqelik sifatida qabul qilib, ularning afsonalarini emas, balki eronliklar tarixi va milliy dostonlari haqida o'z qarashlarini bayon qildi.

Firdavsiy doston va teran axloqiy asar yaratib, nafaqat bir xalqning, balki butun insoniyat avlodlarining o'zligini anglash tuyg'usini tarix taqdim etganidan ustalik bilan uyg'otdi.

5. Tarixiy tajriba va qadimiy qarashlarni umumiy va yagona ozodlik qonuni (konuni kullii rastagori) nuqtai nazaridan o'rganish maqsadida Firdavsiyning ijtimoiy-siyosiy qarashlarini xolisona o'rganish ulardan foydalanishning maqbul va yangi usullarini egallash imkonini beradi. zamonaviy ijtimoiy-siyosiy muammolarni hal qilish. Firdavsiy "Shohnoma"da tasvirlangan jamiyat va ijtimoiy munosabatlar ko'proq jamoaviy xususiyatga ega. Xususiy mulk jamoat mulkidan ustun emas. Jamshodga ko'ra jamiyat va kasb-hunarlarini tasniflash shaxsning har qanday kasbga mansubligini, uning faoliyati butun jamiyat farovonligiga qaratilganligini bildiradi. Firdavsiyning "Shohnoma"da aks etgan "davlat", "hokimiyat", "shaxs", "erkinlik", "adolat", "jamiyat" tushunchalari o'rtasidagi munosabat muammosi haqidagi qarashlarining genezisi bu tushunchalarni shunday ko'rsatadi. tarixiy, dinamik o'zgaruvchan, o'zaro bog'liq va o'zaro bog'liq;

7. Davlat¹ va jamiyat² "Shohnoma" qissasi konturida tahlil qilingan mavjud tadqiqotlardan farqli o'laroq, bu asarda bu tushunchalar alohida, shuningdek, Firdavsiyning ijtimoiy-falsafiy qarashlari mazmuniga mos ravishda tahlil qilinadi.

8. Adolat va donolik (axloqiy va axloqiy qadriyatlar va tushunchalar) ijtimoiy jarayonlarga va boshqaruvga ta'sir qiladi. Shundan kelib chiqqan holda, Mazdak, Maniy kabi shaxslarning yangi dinlar targ'ibotchisi sifatidagi jamoat amaliyotidagi da'vatlari tarqoqlikka sabab bo'ldi va jamiyat tomonidan qabul qilinmadi. Boshqa tomondan, din va axloq solishtirish va talqin qilish uchun individual tanlov bilan izohlanmaydi, balki jamiyatning bir qismi va instituti bo'lib, ijtimoiy hayotga yaxlit falsafiy qarash doirasida boshqa institutlar bilan bog'liq holda tahlil qilinadi;

9. Ayolga xotin, ona sifatida munosabat, boshqa ijtimoiy munosabatlar singari, donolik va adolat falsafasi bilan oqlanadi. Shu tariqa, Firdavsiyning na feminizm tarafdori, na ayolga muxolif ekani, balki faqat oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni tasvirlashi, ayolning o'rnini adolat falsafasini qaror toptirishda tutgan o'rni bilan bog'liq holda ko'rsatishi va ayolga qarshi bo'lishi isbotlanadi. donolik.

11. Firdavsiy davlat xizmatkorlik vazifasini bajaradi, butun jamiyatga xizmat qiladi, turli shaxslar manfaatlari to'qnashuvining oldini oladi, deb hisoblaydi. Davlat hokimiyati shaxsiy irodani umumiy maqsadlarga bo'ysundirib, shaxslar manfaatlariga javob berishi kerak. Shunday qilib, butun jamiyatning manfaatlari shaxsning manfaatlariga va shunga mos ravishda huquqlariga bog'liqdir; Firdavsiy davlat boshqaruvida xalq vakilligi g'oyasini shakllantiradi.

12. Urush va tinchlik masalasida Firdavsiy davlatning mavjudligiga bevosita tahdid mavjud bo'lgandagina urush joiz, deb hisoblagan. U armiyani davlatning zarur elementi sifatida tan oldi va urush olib borish zarurligini inkor etmadi;

13. Firdavsiy huquq hamisha davlat irodasining ifodasi, huquq huquqni ifodalash shaklidir, deb hisoblagan. Shu bilan birga, u shaxsiy manfaat tamoyilini cheklashi mumkin bo'lgan qonunni tan olmadi. Uning uchun qonun shaxsiy erkinlikning kafolatidir. U qonuniy manbadan kelib chiqishi va adolatli chegaralarga ega bo'lishi kerak. Firdavsiy qonunchilikni davlatning ajralmas organi deb hisoblagan. Firdavsiy davlatlarning teng huquqliligi va ichki ishlarda ularning to'liq mustaqilligi tamoyilini qo'llab-quvvatlagan va shu orqali "davlat suvereniteti" tushunchasining shakllanishiga hissa qo'shgan.

14. Firdavsiy insoniyat jamiyatining qirol hokimiyati shakllana boshlagan davrdagi manzarasini barcha rasmiy hokimiyat tuzilmalariga ega davlat tuzumi va davlatning yagona davlatni boshqarish qonuniyligi ma'nosida tasvirlaydi. "Shohnoma" she'rida siyosat zabt etish va hokimiyatni saqlab qolish mavzusi emas, aksincha – yovuzlik va yaxshilik o'rtasidagi qahramonona kurashdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ergashevna G. L. THE IMPORTANCE AND PLACE OF PHILOSOPHY IN SHAPING THE WORLDVIEW OF MODERN YOUTH //Journal of Social Sciences and Humanities Research Fundamentals. – 2023. – T. 3. – №. 05. – C. 72-74.

2. Choriyeva M. A. THEORY OF KNOWLEDGE AND RATIONALISM IN THE PHILOSOPHY OF FIRDAVSI //European International Journal of Pedagogics. – 2023. – T. 3. – №. 06. – C. 104-108. Karimova L. M. SOCIAL PROCESSES SOCIAL MOBILIKNING MOVEMENT QUALITATIVE STREET //American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. – 2023. – T. 3. – №. 10. – C. 17-23.

3. Чориева, М. (2023). INTERPRETATION OF RELIGIOUS DOCTRINES IN SHAKHNAME. Scientific Journal of the Fergana State University, 29(1), 42. https://doi.org/10.56292/SJFSU/vol29_iss1/a44

4. Чориева М. РЕЛИГИОЗНЫЕ ДОКТРИНЫ "ШАХНАМЕ" //Farg 'ona davlat universiteti ilmiy jurnali. – 2023. – №. 1. – C. 195-198.

5. Choriyeva M. A. THE THEORETICAL ORIGIN OF FIRDAUSI'S PHILOSOPHICAL WORLD VIEWS.(ANALYSIS OF PART 1) //Journal of Social Research in Uzbekistan. – 2022. – T. 2. – №. 04. – C. 34-39.

6. Choriyeva M. A. THE THEORETICAL ORIGIN OF FIRDAUSI'S PHILOSOPHICAL WORLD VIEWS.(ANALYSIS OF PART 2) //Oriental Journal of Education. – 2022. – C. 29-35.

7. Chorlieva M. A. REFLECTION OF PHILOSOPHICAL TEACHINGS IN THE WORKS OF FIRDAUSI SHAKHNAME //American Journal Of Philological Sciences. – 2022. – T. 2. – №. 10. – C. 07-11.

8. Aliyevna C. M. АНАЛИЗ РЕЛИГИОЗНЫХ УЧЕНИЙ ПРИВЕДЕННЫХ В ПРОИЗВЕДЕНИИ АБУЛКАСЫМА ФИРДАВСИ “ШАХНАМЕ” //PHILOSOPHY AND LIFE INTERNATIONAL JOURNAL. – 2022. – №. SI-2.

9. Karimova L. M. JAMI OF SUFI PHILOSOPHY //Journal of Social Sciences and Humanities Research Fundamentals. – 2023. – Т. 3. – №. 05. – С. 105-108.

10. Akhmedova Z. A. THE CONTRIBUTION OF AHMAD DONISH TO THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE EMIRATE OF BUKHARA //The American Journal of Political Science Law and Criminology. – 2023. – Т. 5. – №. 04. – С. 64-72.

11. Akhmedova Z. A. PHILOSOPHY IN THE WORK OF AKHMAD DONISH //Oriental Journal of History, Politics and Law. – 2022. – Т. 2. – №. 04. – С. 29-35.

12. Akhmedova Z. A. Socio-Philosophical Views Of Ahmad Donish And His Role In The Formation Of National Ideology //Journal of Positive School Psychology. – 2022. – Т. 6. – №. 8. – С. 2858-2865.